

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 231/08-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 29. júla 2008 predbežne prerokoval sťažnosť I. G., R., R. H., R., a M. K., B., zastúpených advokátkou Mgr. V. D., K., vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 12 ods. 2, čl. 16 ods. 2, čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 3, čl. 8, čl. 12, čl. 13 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajskej prokuratúry v Košiciach sp. zn. 1 Kv 18/03 z 19. februára 2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť I. G., R. H. a M. K. o d m i e t a pre nedostatok svojej právomoci.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. apríla 2008 doručená sťažnosť I. G., R. H. a M. K. (ďalej len „sťažovateľky“), ktorou namietali porušenie svojich základných práv podľa čl. 12 ods. 2, čl. 16 ods. 2, čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 3, čl. 8, čl. 12, čl. 13 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajskej prokuratúry v Košiciach (ďalej len „krajská prokuratúra“) sp. zn. 1 Kv 18/03 z 19. februára 2008 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

Zo sťažnosti vyplýva, že „Sťažovateľky v rade 1 až 3 sú rómske ženy, ktoré boli nedobrovoľne a v rozpore s platnou právnou úpravou sterilizované v Nemocnici s poliklinikou v K. v období 1999-2002, a to pri pôrode formou cisárskeho rezu. Sťažovateľky v rade 1. a 3. neposkytli k zákroku platný súhlas, keďže boli v čase vykonania zákroku neplnoleté, a na vykonanie zákroku sa vyžadoval, podľa vtedy platnej právnej úpravy aj súhlas ich zákonných zástupcov. Sťažovateľka v rade 2. neposkytla k zákroku informovaný súhlas. V dôsledku týchto skutočností boli vykonané sterilizácie nezákonné“.

Sťažovateľky v sťažnosti ďalej podrobne opisujú postupy orgánov činných v trestnom konaní od roku 2003 v ich veci a tiež rozhodnutia ústavného súdu, ktorými vyslovil porušenie ich základných práv podľa ústavy a práv podľa dohovoru. K tomu v sťažnosti okrem iného uvádzajú:

„Na základe nálezu Ústavného súdu SR zo dňa 13. 12. 2006 Krajská prokuratúra v Košiciach rozhodnutím 1 Kv 18/03-238 zo dňa 9. 2. 2007 zrušila rozhodnutie vyšetrovateľky o zastavení trestného stíhania zo dňa 25. 10. 2003 a prikázala jej vo veci znovu konať. Vyšetrovateľka PZ na základe rozhodnutia krajskej prokuratúry vykonávala opätovne niektoré úkony v rámci vyšetrovania. Dňa 26. 6. 2007, 17. 7. 2007 a 14. 8. 2007 vykonala výsluchy svedkov a svedkýň - zdravotníckeho personálu nemocnice v K. Dňa 3. 7. 2007 vykonala výsluchy sťažovateľiek v rade 1 a 2 a výsluch zákonného zástupcu sťažovateľky v rade 1. V dňoch 4. 9. 2007 a 25. 9. 2007 vykonala policajtká konfrontácie medzi poškodenými (sťažovateľkami v rade 1. a 2.) a zdravotníckym personálom.

Dňa 20. 11. 2007 a 23. 11. 2007 vypočula opätovne sťažovateľku v rade 3 a dňa 23. 11. 2007 vykonala konfrontáciu medzi sťažovateľkou v rade 3 a svedkom Š. Opakovanými výsluchmi sťažovateľiek orgány činné v trestnom konaní len ozrejmili okolnosti, ktoré im už boli známe z predchádzajúceho vyšetrovania. Taktiež konfrontácie neprispeli k odstráneniu rozporov medzi sťažovateľkami a zdravotníckym personálom. Na základe vykonaného dokazovania policajtká dňa 28. 12. 2007 vydala uznesenie, ktorým zastavila trestné stíhanie, pretože podľa jej názoru skutok, pre ktorý sa viedlo nie je trestným činom a nie je dôvod na postúpenie veci. Proti uzneseniu o zastavení trestného stíhania podali sťažovateľky ako poškodené v zákonnej lehote dňa 7. 1. 2008 sťažnosť.

Podľa názoru sťažovateľiek prokurátorka Krajskej prokuratúry v Košiciach pri

rozhodovaní o sťažnosti sťažovateliek ako poškodených v rámci trestného konania nevykonala žiadne opatrenia na odstránenie nimi vytýkaných nedostatkov vyšetrovania. Namiesto toho rozhodnutie vyšetrovatelky o zastavení trestného stíhania ako zákonné potvrdila Prokurátorka Krajskej prokuratúry v Košiciach sa pritom dostatočným spôsobom nezaoberala argumentmi sťažovateliek obsiahnutých v sťažnosti, ktorú podali proti rozhodnutiu vyšetrovatelky o zastavení trestného stíhania...

Predovšetkým sťažovateľky namietali, že vyšetrovatelka sa dostatočným spôsobom nevyssporiadala s vykonaným dokazovaním vykonaným v rámci vyšetrovania. Vyšetrovatelka podľa ich názoru nevykonala všetky potrebné kroky k tomu, aby došlo v rámci trestného konania k vyšetreniu všetkých relevantných trestných činov, ktoré sa vzťahujú na akt nezákonných sterilizácií. Sťažovateľky poukazovali aj na skutočnosť, že napadnuté uznesenie policajtky obsahuje identické dôvody, ktoré viedli policajtku k zastaveniu trestného stíhania, ako uznesenie z 25. 10. 2003. Podľa názoru sťažovateliek ani dodatočným šetrením a úkonmi vykonanými po rozhodnutí prokurátorky Krajskej prokuratúry v Košiciach zo dňa 9. 2. 2007 nedošlo k odstráneniu nedostatkov vyšetrovania, ktoré namietali poškodené už v svojej sťažnosti zo dňa 31. 10. 2003 a ktoré vytkol orgánom činným v trestnom konaní aj vo svojom náleze zo dňa 13. 12. 2006 Ústavný súd SR (napr. nedostatok súhlasu zákonných zástupcov k zákroku na sťažovateľkách v rade 1. a 3. a nedostatok informovaného súhlasu v prípade sťažovateľky v rade 2., záver orgánov činných v trestnom konaní o naplnení podmienok krajnej núdze a pod. Orgány činné v trestnom konaní aj napriek tomu, že disponovali v spise dôkazmi, ktoré nasvedčovali tomu, že zo strany lekárov došlo pri vykonaní zákrokov sterilizácií k porušeniu vtedy platných právnych predpisov, čo viedlo aj k naplneniu skutkovej podstaty trestného činu, tento fakt ignorovali a namiesto toho vykonávali v rámci trestného vyšetrovania úkony, ktoré nevedli k objasneniu veci. Navyše mnoho úkonov vykonávali len formálne a spôsobili tým zbytočné prieťahy v konaní.

Tak ako je uvedené vyššie orgány činné v trestnom konaní (vrátane prokurátorky Krajskej prokuratúry v Košiciach) sa dostatočným spôsobom nevyssporiadali s nedostatkom súhlasu zákonných zástupcov v prípade vykonaných zákrokov na sťažovateľkách v rade 1. a 3. (...)

V tomto smere považujú rozhodnutie prokurátorky krajskej prokuratúry za nedostatočne odôvodnené. Taktiež orgány činné v trestnom konaní nebrali do úvahy

okolnosti, za ktorých bol získaný súhlas k vykonaniu zákroku od sťažovateľky v rade 2., ktorý nie je v žiadnom prípade možné považovať za súhlas informovaný. Okrem toho došlo pri vykonávaní zákrokov na sťažovateľkách k porušeniu vtedy platných právnych predpisov, pretože ako mali orgány činné v trestnom konaní za preukázané, podpisu žiadosti nepredchádzalo riadne poučenie, ani jedna zo sťažovateľiek pred vykonaním zákroku nepodpísala písomné vyhlásenie, že so zákrokom súhlasí a že berie na vedomie poučenie na akej miery je zákrok reparable.

Orgány činné v trestnom konaní sa v dôvodoch, na základe, ktorých vydali uznesenie o zastavení trestného stíhania, opätovne opierali najmä o znalecký posudok, ktorý bol zadávaný za účelom objasnenia toho, či u jednotlivých poškodených existovali zdravotné indikácie na vykonanie sterilizácie alebo, či bol zákrok vykonaný z iných dôvodov. Posúdenie uvedenej otázky bolo pre trestné vyšetrovanie absolútne bezpredmetné. Tieto všetky skutočnosti a aj ďalšie skutočnosti boli namietané sťažovateľkami v sťažnosti proti uzneseniu vyšetrovateľky KUJP PZ zo dňa 24. 10. 2003 a následne aj v ich sťažnosti zo dňa 04. 1. 2008, avšak prokurátorka sa s nimi dostatočne nevysporiadala.

Sťažovateľky využili aj mimoriadny prostriedok nápravy a s poukazom na ust. § 31 ods. 1 zák. č. 153/2001 Zb. podali dňa 16. 3. 2008 na Generálnu prokuratúru SR podnet na preskúmanie zákonnosti rozhodnutia prokurátorky Krajskej prokuratúry v Košiciach. Generálna prokuratúra SR zatiaľ o ich podnete nerozhodla.

Sťažovateľky sa opätovne (v poradí už tretíkrát) obracajú na Ústavný súd SR so sťažnosťou z toho dôvodu, že postupom Krajskej prokuratúry v Košiciach nedošlo k náprave porušení ich práv garantovaných právnym poriadkom, a preto je potrebné, aby Ústavný súd rozhodol o tom, či došlo k priamemu porušeniu hmotných práv sťažovateľiek postupom orgánov činných v trestnom konaní...

Na základe vyššie uvedeného sťažovateľky navrhujú, aby Ústavný súd SR rozhodol nálezhom takto:

Krajská prokuratúra v Košiciach postupom a rozhodnutím v konaní vedenom pod ČVS: KUJP 15/OVVK-03 porušila základné ľudské práva a slobody sťažovateľiek v rade 1 až 3 podľa čl. 12 ods. 2, čl. 16 ods. 2, článku 19 ods. 2 a ľudských práv a základných slobôd podľa článku 3, článku 8, článku 13 a článku 14 v spojitosti s čl. 14 Dohovoru o ochrane základných ľudských práv a slobôd.

Uznesenie Krajskej prokuratúry v Košiciach zo dňa 19. 02. 2008, spisová značka

1 Kv 18/03, sa zrušuje.

Ústavný súd vracia vec na ďalšie konanie Krajskej prokuratúre v Košiciach .

Krajská prokuratúra v Košiciach je povinná zaplatiť sťažovateľkám v rade 1 a 3 finančné zadosťučinenie vo výške po 2 500 000,- Sk (slovom dva milióny päťstotisíc korún slovenských) každej sťažovateľke a sťažovateľke v rade 2. finančné zadosťučinenie vo výške 1 500 000,- Sk (slovom jeden milión päťsto tisíc korún slovenských), a to všetko v lehote do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia a nahradiť im a ich právnej zástupkyňi trovy konania a trovy právneho zastúpenia na Ústavnom súde v lehote do 15 dní od právoplatnosti rozhodnutia Ústavného súdu. “

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Podľa § 25 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa návrh neodložil alebo neodmietol, prijme sa na ďalšie konanie v rozsahu, ktorý sa vymedzí vo výroku uznesenia o prijatí návrhu.

Predmetom sťažnosti - ako to vyplýva z jej petitu - je tvrdenie sťažovateľiek, že uznesením krajskej prokuratúry sp. zn. 1 Kv 18/03 z 19. februára 2008 došlo k porušeniu ich základných práv zaručených v čl. 12 ods. 2, čl. 16 ods. 2, čl. 19 ods. 2 ústavy a práv podľa čl. 3, čl. 8, čl. 12, čl. 13 a čl. 14 dohovoru, ktoré zároveň žiadajú zrušiť.

Z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv a slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. I. ÚS 103/02). Z uvedeného vyplýva, že v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy prislúcha právomoc ústavnému súdu zaoberať sa porušením základného práva alebo slobody za predpokladu, že právna úprava takémuto právu neposkytuje účinnú ochranu (mutatis mutandis I. ÚS 78/99). Podstatou účinnej ochrany základných práv a slobôd občana je okrem iného aj opravný prostriedok, ktorý má fyzická osoba alebo právnická osoba k dispozícii vo vzťahu k tomu základnému právu alebo slobode, porušenie ktorých sa namieta, a ktorý jej umožňuje odstrániť ten stav, v ktorom vidí porušenie svojho základného práva alebo slobody (I. ÚS 36/96).

Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľky sú v konaní pred ústavným súdom kvalifikovane právne zastúpené. Z petitu uvedenej sťažnosti vyplýva, že napadli iba uznesenie krajskej prokuratúry sp. zn. 1 Kv 18/03 z 19. februára 2008, ktorým bolo zastavené trestné stíhanie vo veci „nezákonnej sterilizácie“ sťažovateľiek. Ústavný súd poznamenáva, že proti namietanému porušeniu základných práv a slobôd napadnutým postupom a rozhodnutím krajskej prokuratúry sa sťažovateľky mohli domôcť ochrany využitím im dostupných a aj účinných prostriedkov nápravy pred nadriadenou prokuratúrou (mutatis mutandis I. ÚS 104/02), ktoré sťažovateľky aj využili, a preto situácia, na ktorú sa sťažovali, tkvie v rozhodnutí nadriadenej prokuratúry, t. j. v rozhodnutí Generálnej

prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“) sp. zn. IV/1 GPt 69/03-1075 z 19. mája 2008, a nie v napadnutom postupe a uznesení krajskej prokuratúry.

Právomoc generálnej prokuratúry preskúmať napadnutý postup a uznesenie krajskej prokuratúry vylučuje právomoc ústavného súdu vo vzťahu ku krajskej prokuratúre v tejto veci. Vzhľadom na právomoc ústavného súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (odhliadnuc od ostatných okolností prípadu) by do úvahy prichádzalo len preskúmanie postupu generálnej prokuratúry, nie však preskúmanie postupu a napadnutého uznesenia krajskej prokuratúry, ako sa toho domáhali sťažovateľky v petite sťažnosti (mutatis mutandis III. ÚS 211/03, II. ÚS 223/02).

Vzhľadom na princíp subsidiarity, ktorý vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, ústavný súd teda nemá právomoc preskúmať napadnuté uznesenie krajskej prokuratúry, pretože jej postup a rozhodnutie v danom prípade preskúmala generálna prokuratúra, ktorá odložila ich podnet ako nedôvodný, čo však v petite (v sťažnostnom návrhu) sťažnosti, ktorým je ústavný súd viazaný, nie je ani len spomenuté.

Z uvedených dôvodov bolo potrebné sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu (m. m. I. ÚS 269/06, IV. ÚS 114/07).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. júla 2008